

En stor sjæl

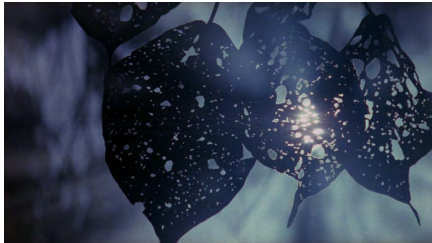
Filmkommentar.

Terrence Malicks *The Thin Red Line* er en film om midt i krigens gru at faktisk få øje på en anden verden, en verden hvor vi deler en samhørighed med fjenden og jorden omkring os.

ALEXANDER CARNERA
Forfatter og skribent.

Solens lys strømmer gennem træerne, silhuetten af bjerge toner frem netop som solen stiger op i horisonten, og lyset der gennemtrænger morgensnøg fugt og dis, fugle der balancerer på en gren, cirkler i vandet der breder sig, alt sammen er billeder af en afklaret rolig skønhed. Denne umædelige ikke-menneskelige verden, næsten ubevægelig, viser sig som et indifferent vidne til den menneskelige rystelse og tumult. Som om naturen faktisk har øjne, at den ser, ser og viser os det som er.

Det som er, spejler sig i soldaten Witts øjne og blik. For i Witts ansigt får vi øje på denne grundlæggende forbundethed. Hans syn er som en berøring. Ansigtet der smiler, selv når soldater falder i krigen. Ikke fordi han er ligeglad, men fordi han har set noget der er vigtigere. Det er som om han nu ser den virkelige verden uden afstand, som et barn, der ser verden for første gang. Så til stede er han, i dette øjeblik, at alt bliver af største betydning. Pludselig et se alting, et firben, en flue, et træ, en krig, alt har samme betydning. Uden filter. Og det vi ser, gennem hans blik, er et nærbillede af tingene og verdens skønhed. Det som faktisk er. En stor sjæl.

Fra *The Thin Red Line*. FOTO: 20TH CENTURY FOX.

ONDSKABEN
I min voksne levetid er ord som godhed, sandhed og skønhed gået kraftigt af mode. Nu er der kun et strategisk politikersprog tilbage, som alle synes at være fanget ind af. Et sprog styret af særinteresser, konkurrence og magt. Men det er også et sprog der mere og mere fjerner os fra vores forbundethed med egne følelser og erfaringer. Den der har bund i sig selv, finder nemlig også en bund hos andre.

I går Rusland, i dag
Hamas, i morgen
Kina, i overmorgen
afrikanske flygtninge.

Denne tanke slog mig da jeg forleden genså Terrence Malicks *The Thin Red Line* (1998), en film om en amerikansk miljøtærenheds bestræbelse på i direkte konfrontation med den japanske hær, at indtage stillehavens Guadalcanal i 1942 i det tropiske Melanesien. Det er også historien om den gode, kampstærke soldat Witt, der ender med at desertere.

«Jeg har set en anden verden. Også i denne verden. En verden hvor ting stråler», sier soldaten Witt i *The Thin Red Line*. FOTO: 20TH CENTURY FOX.

Vi ser soldaternes forberedelser, uenigheden blandt de forskellige ledere, majorer og generaler, den brutale magt-anvendelse og nedslagtinger af fjender og ondskab. Hans opgave består i at være strategisk, at vinde, så hans land kan udvide sin magtbase, sit råderum og territorium. Som han siger: «Der er kun denne verden.» Læs: en verden af kamp, konkurrence, magt og menneskets kyniske fornuft som slår om i mani og galskab. Men Witt siger i voice-overen: «Jeg har set en anden verden. Også i denne verden. En verden hvor alle ting stråler.»

Terrence Malick viser mesterligt at Witts ord er noget langt mere end en sproglig konstruktion. Det er ikke noget Witt eller mennesket som sådan har opfundet, det er ikke noget der kun findes fordi «jeg», et enkeltmenneske, siger det, fordi «jeg» som et menneske har adgang til sprog, tegn og billeder. Nej, det er her, i landet, os, lyset, verdens lys. Det er den rene bevægelse ved tingene og deres nærheds: It's the shining of all things, the shining of man, som Witt siger.

AT MISTE TROEN

Witt er denne sære soldat som har set noget de andre ikke har set. Han holder sådan set af sine soldaterkammerater, også han har i flere år udført farlige missioner, udfyldt sin rolle som soldat. Men i modsætning til dem – selvom flere af dem, især majoren spillet af Sean Penn, aner en anden verden, men det er en verden han ikke længere tror på – så har Witt set det de andre har glemt. Witt har set det de andre – soldaterne, generalerne, lederne, alle os i dag – ikke længere ser: det forhold at vi som mennesker er i samme båd, at vi er funderet i den samme anonyme samhørighed med andre omkring os, vores såkaldte fjende, jorden, naturen, vandet, træerne, tingene. Witt har set at verden faktisk er en sjæl, en stor sjæl, som vi ikke længere har adgang til, at verden faktisk stråler med skønhed og at denne erfaring lever i hver

enkel af os, men at vi ikke længere synes at se denne naturlige forbundne verden som vi er en del af.

De andre, os, er blevet blinde for den erkendelse at verden ikke bare er opdelt i de gode og de onde, som hører til den manikøse vision der mere og mere genemsvær vores tid, en vision der benægter at to kulturer kan leve side om side med hinanden. Med det resultat at forhastede ordetikker og diskurskampe erstatter tingene og den uftaltelige virkelighed med ord og atter ord, at det enten er det onde som bekæmper det gode (som vi repræsenterer), eller det gode som bekæmper det onde. Som en israelsk frugtavler der i sin smukke plantage med Gaza som nabo gav udtryk for i et interview med dansk TV forleden: «Hvis vi fortsætter sådan her, vil generationer af børn og unge blive traumatiseret.»

Man kunne også, som soldaten i *The Thin Red Line*, gå et skridt videre og stille spørgsmålet: «Hvorfor kan vi ikke række ud og komme i kontakt med helligheden, lyset blandt os?» Det er denne usynlige fælleshed og skønhed, som oberstløjtnant Tall benægter, til trods for at han engang måske har mærket tveje. Også han har mistet troen. Denne tro på at kunne se virkeligheden som den er. Fordi det er lært at se at se handler mere om modtagelighed end om at bestemme.

OPDAGE VIRKELIGHEDEN

Måske fordi vi har mistet troen på egne oplevelser, egne erfaringer, som noget andet og mere end noget bare subjektivt. Vi har mistet denne bund og forbindelse i vores erfaring. Og dermed har vi også mistet denne fælles horisont. Det som Hannah Arendt, Simone Weil og Iris Murdoch skrev hele bøger om. Deres tænkning der fortæller at der findes en bund i vores egne erfaringer. Det er også her vi får øje på virkeligheden, i det øjeblik vi ikke længere ser virkeligheden gennem «mit» og «dit» filter.

Erfaring er ikke givet. Den skal bearbejdes i de nødvendige ord og billeders smedeovn, det vi ser bag øjenlågene, det som Malick og god litteratur kan vise os. Da kan vi få øje på det usynlige som forbinder os, men det kræver en distance til den verden vi umiddelbart sanser og rives med af, en distance til den daglige nyhedsstrøm. Da kan vi forstå hvor meget vi med disse konflikter og krige lever i en uvirkelighed som dræber vores forestillingsvevne. Ud fra den erfaring erklærede Murdoch, at kunst og etik med få undtagelser er ét, da de har den samme essens: kærlighed. Kærlighed er den sansede opdagelse af, at andre eksisterer, den utrolige svære erkendelse af, at noget andet end én selv eksisterer, at den anden eksisterer. Kærlighed, og derfor kunst og moral, er opdagelsen af virkeligheden.

Vor tids tekniske beherskelse af naturen, vores politik, beslutninger og forståelse, har skabt et hegemoni, der nu rammer os som en boomang. Vi er lørevet fra vores egne kroppe, vores modtagelighed for de nedavede fortolkingsrammer og følelsesstrukturer, og dermed også for den overlevering, der muliggør andre måder at se på verden. I krigen kæmper vi om hvem der siger hvad, hvem der har smidt bomben, hvem der er skyldige, selvom vi alle er skyldige. Ordene og diskursene træder i stedet for tingene.

Det kan være svært at sætte ord på det gode, men i vores handlinger er vi sjældent i tvivl om, hvad der ville være det gode at gøre, nemlig det useviske. Og når det gode for Murdoch ikke kan rummes i et billede, så er det som det er hos Spinoza, fordi det gode er et vigtigere spørgsmål end det onde, som kun er et mobilbillede. Det afgørende er nemlig aldrig hvorfor mennesker kan gøre grusomme ting mod hinanden, men hvorfor der altid, mens undertrykkelsen fortsætter og bomberne regner, er rum for useviske, opmærksomme handlinger, der gør for a holde fast i skønheden, opdage godheden, opdage at denne verden faktisk skinner og stråler.

© NORSCHE LMG

LE QUIZ diplomatique

FRIDA SKATVIK
Quizmaster (frida@imd.no).

Trær

- Hvilket nåletræ har den største globale utbredelse?
- Mjøstårnet i Brumunddal er verdens høyeste trebygning. Hvilken tresort er det laget av?
- Hvilket hardt treslag ble brukt for å bygge Osebergskipet og andre vikingskip?
- Et edelløvtræ har gitt opphav til mange steds- og slektsnavn i Norge og Europa. Fram til middelalderen ble det ansett som hellig, og det kan lages te av blomsten.
- Hvilken lys og lettkløvud tresort brukes til å lage fyrstikkekmer?

Mikrostatser

- Hva heter den britiske kronbesittelsen som ligger midt i Irskesjøen?
- Hvilket øyrike ligger i Persiabukta?
- Sultanatet Brunei ligger på nordkysten av øya Borneo. Hvilke to land tilhører resten av øya?
- Christmasøya ligger bare 500 kilometer sør for Jakarta i Indonesia, men tilhører et annet land. Hvilket?
- Landet har Charles 3 som overhode og var tidligere kjent som Britisk Honduras. Hvilket?

Tog

- I hvilken by ligger jernbanestasjonen Chhatrapati Shivaji Terminus, som står oppført på Unescos verdensarvliste?
- Indian Pacific er et transkontinentalt passasjer tog som kjører langs Stillehavet og Det indiske hav. I hvilket land?
- Hvilken jernbanestasjon ble på 1970- og 1980-tallet kjent som samlingsspunkt for Vest-Berlins markotkarnige gjennom boka og filmen *Å være ung er for jævlig*?
- Jernbanestasjonen fra Salta til Antofagasta ved Stillehavet går over Andesfjellene. I hvilket land ligger endestasjonene?
- 5068 meter over havet ligger verdens høyeste jernbanestasjon, Tanggula. I hvilket land?

Gull

- Gullkysten var en britisk koloni i Vest-Afrika. Hva heter landet i dag?
- I hvilken indisk delstat ligger Det gyine tempel, sikhismens helligste sted? (Sikhene utgjør flertallet av befolkningen i denne delstaten.)
- Hvilket dyr la gullleg i Æsop-fabelen om menneskelig grådighet?

Hvor gammel kan en gullfisk bli?

Månedens dom

- 0–5 riktige: Den som lite vet, lite glemmer.
6–15 riktige: Bare de middelmådige er alltid på sitt beste.
16–20 riktige: Den som tror han er ferdig utlært, er ikke utlært, men ferdig.

sma 19 Gustav Vigeland 20 Båsa ørst bare 6–8 år gamle fordi ørene holder dem i kværner som er for China 17 Furnjåb 18 04 år – i det fr. Domesbsteres gullfisker blir som til (Anfangars) 15 Kina (en autonome regionen Tibet) GULL 16. Mjæla 12 Argentina (Salta) og Chile 7. Bahrain 8 Malaysia 9 Australia 10 Belize 10: 11. TREER 1. Eiker 2. Gran 3. Eik 4. Linn 5. Dsp. MIKROSTATISER: 6. Man.

SVAR